

Nederlands onderwijs over de grenzen

Nederlands onderwijs over de grenzen

In deze brochure vindt u informatie over het Nederlandse onderwijs in het buitenland: de stand van zaken, belangrijke ontwikkelingen en natuurlijk de kwaliteit. Want ook op Nederlandse scholen in het buitenland houdt de inspectie toezicht. 'De inspectieonderzoeken bieden scholen vaak handvatten voor verbetering van het onderwijs. Zo zorgen scholen, de inspectie en de Stichting Nederlands Onderwijs in het Buitenland er samen voor dat Nederlandse kinderen, waar ook ter wereld, goed onderwijs kunnen krijgen.

Deze brochure is bestemd voor ouders die gebruik maken van het Nederlandse onderwijs in het buitenland of erover denken dat te gaan doen. De brochure richt zich ook tot de Nederlandse scholen in het buitenland en geeft een overzicht van de kwaliteit, de ontwikkelingen en de aandachtspunten.

Inhoudsopgave

1	Wonen, werken, reizen...en leren?	6
2	Wereldwijd onderwijs uitgelegd	7
3	Kwaliteit in kaart gebracht	11
4	Kwaliteit behouden en verbeteren	18
5	Blik op de toekomst	21
6	Nuttige adressen	22

1 Wonen, werken, reizen... en leren?

Scholen in het buitenland

Ieder jaar zijn er weer vele gezinnen met kinderen die hun horizon verbreden en naar het buitenland vertrekken om te wonen en te werken. Sommigen voor een paar jaar, om te werken voor een Nederlandse organisatie op een ander continent. Anderen emigreren echt en kiezen ervoor om zich blijvend in een ander land te vestigen. En dan zijn er nog de gezinnen die het leven in Nederland tijdelijk verruilen voor avontuur en met hun schoolgaande kinderen een (wereld)reis maken.

In alle gevallen staan ouders voor de vraag: hoe zit het met onderwijs voor de kinderen? Gaan ze naar de dorpschool of kiezen we voor een internationale school? Of gaan ze helemaal niet naar school en geven we zelf les? Mag dat, en hoe dan?

Band met Nederland

Nederlandse gezinnen hechten vrijwel unaniem veel belang aan het volgen van Nederlands onderwijs in het buitenland. De redenen hiervoor zijn uiteenlopend, maar hebben een gemeenschappelijk element: ouders en kinderen willen graag een band houden met de Nederlandse taal en cultuur. De belangrijkste redenen hiervoor zijn een mogelijke terugkeer en de contacten met familie en vrienden in het thuisland. Maar ook gezinnen die voor langere tijd in het buitenland wonen, willen vaak graag dat hun kinderen de Nederlandse taal en cultuur begrijpen en onderhouden. Wie weet gaan de kinderen straks terug naar Nederland om te studeren.

Op dit moment volgen ruim tienduizend Nederlandse en Vlaamse kinderen Nederlands onderwijs in het buitenland.

2 Wereldwijd onderwijs uitgelegd

Getallen:

- ◆ 10.500 leerlingen
- ◆ meer dan driehonderd onderwijslocaties
- ◆ negentig inspectieonderzoeken per jaar

Emigreren, op uitzending of een tijdelijk verblijf in het buitenland met het hele gezin. Wat zijn de mogelijkheden voor Nederlands onderwijs? En hoe zit dat onderwijs in elkaar?

De keuze voor een school is voor een werknemer van Shell, die wordt uitgezonden naar het Midden-Oosten, anders dan voor een gezin dat zes maanden per zeilschip de wateren rond Australië en Nieuw-Zeeland gaat verkennen.

De mogelijkheden voor Nederlands onderwijs in het buitenland zijn heel divers, maar qua type onderwijs zijn er drie vormen te onderscheiden:

- ◆ Dagscholen
- ◆ Scholen voor Nederlandse Taal en Cultuur (NTC-scholen)
- ◆ Onderwijs op afstand

1. Dagscholen

Wereldwijd bieden dertig scholen volledig Nederlands basisonderwijs of voortgezet onderwijs via zogenaamde 'dagscholen'. Dit zijn scholen met Nederlandse leerkrachten en een Nederlands lesprogramma. Ze worden mede in stand gehouden door het ministerie van Defensie, Koninklijke Shell, het Rijnlands Lyceum en een aantal kleine besturen. Tegenwoordig wordt op deze scholen naast Nederlands vaak ook een deel van het onderwijs in het Engels aangeboden.

De leerlingen zijn voornamelijk kinderen van ouders die door hun werkgever tijdelijk zijn uitgezonden. Thuis wordt meestal Nederlands gesproken. Dit type onderwijs is de afgelopen jaren afgenomen, doordat Nederlandse bedrijven steeds vaker lokale medewerkers werven en met Nederlandse werknemers kortlopende contracten afsluiten. Ook heeft het ministerie van Defensie de afgelopen jaren meerdere bases gesloten.

2. Scholen voor Nederlandse Taal en Cultuur (NTC-scholen)

Een schooltype dat enorm in opkomst is, zijn de scholen voor Nederlandse Taal en Cultuur (NTC-scholen). Deze scholen vormen de grote meerderheid van Nederlandse scholen in het buitenland. Het gaat om 174 scholen voor basisonderwijs en 90 voor voortgezet onderwijs. Het onderwijs omvat uitsluitend lessen in de Nederlandse taal en cultuur die gegeven worden door Nederlandse docenten, ten minste drie uur per week. Het NTC-onderwijs is soms een onderdeel van internationaal (Engelstalig) onderwijs en soms een aanvulling op het reguliere,

plaatselijke onderwijs dat kinderen in het buitenland volgen. Kinderen volgen de lessen vaak na schooltijd of in het weekend.

Een grote groep ouders hecht veel belang aan deze vorm van onderwijs: ze willen graag dat hun kinderen, ondanks de fysieke afstand, een band met Nederland houden. Een deel van de leerlingen gaat na het voortgezet onderwijs studeren aan een Nederlandse hogeschool of universiteit. Een diploma of certificaat van Nederlands als vreemde taal vormt het toegangsbewijs voor het hoger onderwijs in Nederland.

3. Afstandsonderwijs

De derde vorm van Nederlands onderwijs in het buitenland is onderwijs op afstand. De Wereldschool, Edufax (beiden zowel basisonderwijs als voortgezet onderwijs) en IBID (bovenbouw voortgezet onderwijs, internationaal baccalaureaat) bieden complete lespakketten en contact met Nederlandse docenten voor kinderen uit gezinnen die zo afgelegen wonen dat er niet eens een school in de buurt is, of voor gezinnen die langere tijd op reis zijn. Hiermee kunnen ouders hun kinderen zelf les geven en op afstand ondersteund worden door docenten. Toetsen die de kinderen maken worden per e-mail opgestuurd en nagekeken door Nederlandse docenten. De ongeveer duizend kinderen die les krijgen via de Wereldschool, Edufax of IBID wonen verspreid over de hele wereld en hebben vaak contact met 'schoolgenootjes' door middel van internet en e-mail.

Garantie en diploma's

Dagscholen, NTC-scholen en afstandsonderwijs vormen samen ruim driehonderd scholen die in het buitenland Nederlands onderwijs geven. Hun belangrijkste doel is onderwijs te verzorgen dat een garantie biedt voor een goede aansluiting op het Nederlandse onderwijs.

Dagscholen in het buitenland richten zich op het aanbieden van de kerndoelen, zoals die ook voor alle scholen in Nederland gelden. NTC-scholen richten zich uitsluitend op de kerndoelen voor Nederlandse taal.

Dagscholen en NTC-scholen voor voortgezet onderwijs richten zich op het behalen van een diploma (het Internationaal Baccalaureaat, IB), het Staatsexamen of een Certificaat voor Nederlands als Vreemde Taal. Voor ouders geeft vaak de beschikbaarheid van een van deze drie onderwijsvormen de doorslag bij het kiezen voor een school.

'Ik heb gekozen voor De Schakel, omdat ik het belangrijk vind dat mijn kinderen straks door kunnen stromen naar vervolgonderwijs in Nederland en omdat ik er zeker van wil zijn dat ze het juiste niveau van onderwijs krijgen. Gelukkig wordt er veel aandacht aan de Nederlandse taal besteed.'

Ouder basisschool, Aruba

Ondersteuning en toezicht

De Nederlandse scholen in het buitenland worden ondersteund door de Nederlandse overheid. Dit doet de overheid met een (bescheiden) subsidie, omdat zij het belangrijk vindt dat Nederlandse jongeren, die een tijd in het buitenland verblijven, aansluiting vinden bij het Nederlandse onderwijs. Voorwaarde voor deze subsidie is dat de scholen onderwijs van goede kwaliteit leveren. Ouders moeten er immers van op aan kunnen dat hun kinderen ook in het buitenland goed onderwijs krijgen. Het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW) heeft de subsidiëring in handen gegeven van de Stichting Nederlands Onderwijs in het Buitenland (Stichting NOB). Stichting NOB kent niet alleen de subsidie toe, maar geeft ook onderwijskundige en bestuurlijke steun aan scholen in het buitenland. Het toezicht op het Nederlandse onderwijs in het buitenland wordt namens de minister uitgeoefend door de Inspectie van het Onderwijs.

'Het bezoek van de inspectie was voor ons belangrijk, omdat de inspecteur goed kan vaststellen of we echt volgens de Nederlandse kwaliteitseisen aan het werk zijn.'
Directeur van een school voor basisonderwijs en voortgezet onderwijs, Aruba

Ontwikkelingen in het inspectietoezicht

In de afgelopen tien jaar zijn de werkzaamheden van de inspectie specifiek toegespitst op het systematisch beoordelen van de kwaliteit van het onderwijs. Deze ingrijpende verandering gaat hand in hand met meer openheid over de werkzaamheden van de Inspectie van het Onderwijs. Hoe ziet het toezicht van de inspectie eruit en wat betekent dat voor scholen en ouders? De veranderingen in het toezicht hebben bijvoorbeeld geleid tot nieuwe taken en verantwoordelijkheden voor schoolbesturen. Zij moeten de kwaliteit van hun onderwijs goed in de gaten houden en de inspectie kunnen uitleggen waarom en hoe ze doen wat ze doen. Bij de kwaliteitsbeoordelingen van de inspectie is het schoolbestuur dan ook een belangrijke gesprekspartner.

Deze ontwikkelingen gelden ook voor de Nederlandse scholen in het buitenland, al kunnen de Nederlandse toezichtkaders niet zomaar op scholen in het buitenland worden toegepast. In de periode 2006-2008 heeft de inspectie daarom gewerkt aan het ontwikkelen en invoeren van eigentijds onderzoek dat rekening houdt met de situatie van de school. Dat onderzoek is herkenbaar voor de besturen en scholen in het buitenland en past bij de situatie ter plekke.

'We hebben het inspectiebezoek niet als controle ervaren. Het heeft tot bewustwording geleid en dat heeft een hele positieve uitwerking gehad op het team en onze school. We zijn trots op wat we doen!'

Directeur van een NTC-school, Portugal

3 Kwaliteit in kaart gebracht

In de periode 2006-2008 heeft de inspectie driekwart van alle scholen voor Nederlands onderwijs in het buitenland bezocht. Voor het eerst is er een overzicht gemaakt van de onderzoeken op deze scholen, met als doel de kwaliteit van dat onderwijs in kaart brengen. De scholen zijn onderzocht op de volgende punten:

1. opbrengsten (wat leren kinderen en op welk niveau);
2. onderwijsleerproces (de inrichting van het onderwijs, gebruikte methodes, les-tijd);
3. kwaliteitszorg (regelmatige toetsing van leerresultaten en verantwoording over de kwaliteit van het onderwijs).

Van iedere onderzochte school is een kwaliteitsprofiel gemaakt. Dit kwaliteitsprofiel laat de oordelen van de inspectie over de kwaliteit van het onderwijs van de school zien en toont tevens de risico's. Alle oordelen samen geven een compleet beeld van de stand van zaken van het Nederlandse onderwijs.

Dit hoofdstuk beschrijft de kwaliteit van de dagscholen, de NTC-scholen en de verschillende vormen van afstandsonderwijs. Welke organisatorische of inhoudelijke elementen zijn van invloed op de kwaliteit van het onderwijs?

Kwaliteit dagscholen

In 2008 waren er 24 basisscholen en zes middelbare scholen voor dag-
onderwijs. De kwaliteit van de onderzochte basisscholen was, op één
na, op orde en varieert van voldoende tot goed. Drie scholen voor voort-
gezet onderwijs toonden onvoldoende kwaliteit. Oorzaken zijn vooral te
vinden in contextfactoren (zoals vacatures, inadequate huisvesting en
weinig leerlingen), waardoor deze scholen een onvoldoende ontwikke-
ling hebben doorgemaakt. Met deze scholen heeft de inspectie duidelijke
afspraken gemaakt.

Shell-scholen

Kenmerken

Leerlingen als wereldburgers	Koninklijke Shell verzorgt voor grotere groepen werknemers in het buiten- land op acht scholen Nederlands basisonderwijs. Veel Shell-scholen zijn te vinden in het Midden-Oosten, maar ook in Nigeria, Maleisië, Rusland en Groot-Brittannië. Shell vindt het belangrijk dat het onderwijs gericht is op leerlingen als wereldburgers. Daarom kunnen kinderen van Shell- medewerkers tegenwoordig zowel in het Nederlands als in het Engels les krijgen.
Aansluiten bij Nederlands onderwijs	Beide taalstromen zijn meestal ondergebracht in hetzelfde gebouw, maar volgen hun eigen programma. De meeste scholen werken momenteel met het International Primary Curriculum (IPC). Leerlingen van Shell-scholen die na de basisschool voortgezet onderwijs in het buitenland gaan volgen doen dat meestal op internationale scholen, waar de voertaal Engels is. De kinderen die Nederlands onderwijs hebben gevolgd, kunnen na hun terugkeer moeiteloos aansluiten bij het onderwijs in Nederland.

Kwaliteit

Bovengemiddelde leer- resultaten	De inspectie concludeert dat alle acht onderzochte Shell-scholen onder- wijs realiseren van voldoende tot goede kwaliteit. De leerresultaten lagen de afgelopen vijf jaar zelfs boven het landelijk gemiddelde in Nederland.
Goed personeelsbeleid	Shell houdt zelf de kwaliteit van het onderwijs op haar scholen goed in de gaten, door de ontwikkeling en opbrengsten van het onderwijs regel- matig tegen het licht te houden. Bovendien zorgt het bedrijf voor goede arbeidsvoorwaarden voor leraren en een goed personeelsbeleid. Er zijn dan ook voldoende bekwame docenten, die zich regelmatig laten bijscho- len. Daarnaast creëert Shell belangrijke voorwaarden voor goed onderwijs, zoals goede huisvesting en leermiddelen.

Risico's

Mede door het toezicht dat Shell zelf op het onderwijs houdt, zijn de risico's voor deze scholen klein. De kans is groot dat de Shell-scholen ook de komende jaren kwalitatief goed onderwijs zullen verzorgen en mee zullen gaan met nieuwe ontwikkelingen.

Weinig risico

Defensiescholen

Kenmerken

Het Nederlandse ministerie van Defensie heeft in Duitsland drie basisscholen en één middelbare school. Nederlandse leraren verzorgen hier een programma dat aansluit op het reguliere Nederlandse onderwijs. Hoewel de scholen in de eerste plaats bestemd zijn voor kinderen van defensiemedewerkers, zijn het 'gewone' scholen en kunnen er onder bepaalde voorwaarden ook kinderen terecht van ouders die niet bij Defensie werken. De scholen liggen niet op de legerbases, maar in de dagelijkse woon- en leefomgeving van de kinderen. Het bestuur is in handen van een regulier schoolbestuur. Op de middelbare school kunnen leerlingen een vierjarige vmbo-opleiding (theoretisch of kaderberoepsgericht) afsluiten met een diploma.

Aansluiten bij Nederlands onderwijs

vmbo-diploma

Kwaliteit

Alle onderzochte basisscholen geven onderwijs van voldoende tot goede kwaliteit. De leerprestaties van de afgelopen drie jaar zijn van voldoende niveau. Dit betekent dat leerlingen aan het eind van de schoolperiode over die kennis en vaardigheden beschikken die je bij deze groep mag verwachten. Ook het voortgezet onderwijs is door de inspectie als goed beoordeeld. De examenresultaten laten zien dat alle leerlingen de afgelopen drie jaar zijn geslaagd.

Goede kwaliteit

Goed personeelsbeleid

Het bestuur van de school houdt op afstand toezicht op de kwaliteit van het onderwijs, door op de hoogte te blijven van wat er op de scholen speelt en door regelmatig te toetsen of het beleid ook daadwerkelijk wordt uitgevoerd. Defensie zorgt voor een duidelijk personeelsbeleid met goede arbeidsvoorwaarden. Defensiescholen hebben net als de Shell-scholen de beschikking over voldoende bekwame leraren, goede gebouwen en leermiddelen.

Risico's

Doordat Defensie het onderwijs goed georganiseerd heeft en regelmatig de kwaliteit toetst, zijn er voor deze scholen weinig risico's te verwachten. Ook defensiescholen doen het goed.

Weinig risico

Stichting Backershagen

Kenmerken

Backershagen levert op zeven locaties in Europa en het Midden-Oosten maatwerkvoorzieningen, zowel basisonderwijs als het voortgezet onderwijs. Zij doet dit in nauwe samenwerking met de Stichting Het Rijnlands Lyceum in Nederland en met lokale partners in het buitenland.

Kwaliteit

In de periode van de bestandsopname zijn in het Verenigd Koninkrijk en het Midden-Oosten vijf scholen van de Stichting Backershagen onderzocht. Het ging daarbij om scholen voor Nederlandse Taal en Cultuur (NTC-scholen) voor basisonderwijs en voortgezet onderwijs met een verzwaard programma. In verzwaarde programma's worden meerdere vakken in het Nederlands aangeboden. Het onderwijs op de scholen van Stichting Backershagen worden om die reden bij het dagonderwijs ingedeeld.

Alle onderzochte scholen realiseren onderwijs van voldoende tot goede kwaliteit. Dat wil zeggen dat op, een enkele uitzondering na, alle indicatoren door de inspectie als voldoende of goed zijn beoordeeld.

Op de drie onderzocht basisscholen zijn de leerprestaties over de afgelopen drie jaar van voldoende niveau. De leerlingen beschikken dus aan het eind van de schoolperiode over die kennis en vaardigheden die je bij deze groep mag verwachten.

De twee onderzochte scholen voor voortgezet onderwijs zijn door de inspectie als goed beoordeeld. De examenresultaten laten zien dat alle leerlingen tot nu toe zijn geslaagd.

Risico's

Het bestuur, de directie en het personeel zijn stabiel en de directie stuurt nadrukkelijk op kwaliteit. De risico's zijn daarom klein.

Kwaliteit NTC-scholen

Kenmerken

Het grootste – en ook het meest gevarieerde – gedeelte van de Nederlandse scholen in het buitenland zijn de scholen voor onderwijs in de Nederlandse Taal en Cultuur: de NTC-scholen. Tussen 2006 en 2008 be-

zocht de inspectie 127 van de 174 NTC-scholen voor basisonderwijs en 62 van de 90 NTC-scholen voor voortgezet onderwijs. De meeste van deze scholen geven drie uur per week les in de Nederlandse taal en cultuur. Dit gebeurt meestal na de reguliere schooltijd, een enkele keer is NTC-onderwijs geïntegreerd in het dagonderwijs.

NTC-scholen verschillen sterk in grootte en in type leerlingen. Zo zijn er scholen met tien leerlingen, maar ook met 350. En er zijn leerlingen van Nederlandse ouders, waar thuis Nederlands gesproken wordt, maar ook leerlingen uit gemengde gezinnen, waar een van de ouders Nederlands spreekt. Ten slotte zijn er nog kinderen voor wie Nederlands een nieuwe taal is. Het NTC-onderwijs moet van alle markten thuis zijn om bij iedere leerling aan te kunnen sluiten. De doelstellingen van het onderwijs variëren van het aanbieden van de kerndoelen voor de Nederlandse taal of een diploma voortgezet onderwijs tot het beheersen van Nederlands op een elementair niveau. Ook komen diverse aspecten van de Nederlandse cultuur aan bod.

Kwaliteit

De kwaliteit van NTC-scholen varieert van zwak tot goed. Bijna 70 procent van de NTC-scholen voor basisonderwijs en ruim 75 procent van de NTC-scholen voor voortgezet onderwijs heeft voldoende tot goede kwaliteit. Dit geldt vooral voor het onderwijs aan de kinderen die thuis Nederlands spreken. Om goed onderwijs te waarborgen is het belangrijk dat een school niet alleen goede leeropbrengsten kan laten zien, maar ook de kwaliteit van het onderwijs bewaakt en kan verantwoorden (kwaliteitszorg). Wanneer een school geen leerresultaten kan laten zien, omdat ze bijvoorbeeld geen of onvoldoende toetsen afneemt, en ook de kwaliteitszorg niet in orde is, leidt dat snel tot een onvoldoende oordeel over de kwaliteit van de school als geheel. Deze combinatie van factoren doet zich voor bij de meeste zwakke NTC-scholen. Veel van die scholen zijn de leerresultaten na het inspectiebezoek systematisch gaan bijhouden met het leerlingvolgsysteem. Hierdoor kunnen scholen hun onderwijs beter afstemmen op onderlinge verschillen tussen leerlingen, wat de leeropbrengsten ook weer ten goede komt. Kwaliteitsverbetering ligt dus vaak binnen handbereik.

Kwaliteit varieert

Aandacht nodig voor kwaliteitszorg

Risico's

Een van de risico's voor voldoende onderwijskwaliteit is een te snelle start van de school, terwijl visie en beleid nog grotendeels ontbreken. In combinatie met grote wisselingen in of te weinig personeel, levert dit onvoldoende voorwaarden voor goed onderwijs. Een ander kwaliteitsrisico heeft te maken met de grootte van een school. Kleine scholen hebben meer moeite om financieel rond te komen. Ze kunnen soms met moeite een leraar betalen. Ook is het voor kleine scholen lastiger bestuursleden

Te snelle start

Grootte van de school

Geïsoleerde ligging

en leraren voor langere tijd aan zich te binden. Zeker als een school erg afgelegen ligt, kan het een groot probleem zijn om de kwaliteit van het onderwijs ook over een langere periode veilig te stellen. Doordat er nauwelijks contacten zijn met andere scholen of instanties, ontbreekt een referentiekader en daarmee de impuls voor het verbeteren van de onderwijskwaliteit. Door vanaf de oprichting van de school te werken met criteria voor goed onderwijs, kunnen veel kwaliteitsproblemen in een later stadium worden voorkomen.

Kwaliteit afstandsonderwijs

Er zijn drie instellingen die afstandsonderwijs verzorgen: Edufax, De Wereldschool en de Stichting IBID. In totaal zijn er zo'n duizend kinderen die op deze manier zowel basisonderwijs als voortgezet onderwijs volgen, al reizend of vanuit afgelegen plaatsen in het buitenland.

Kenmerken

Driefasenbegeleiding	Edufax verzorgt onderwijskundige begeleiding van leerlingen die voor korte of langere tijd in het buitenland verblijven. Voorheen lag de nadruk vooral op het verzorgen van onderwijs tijdens het verblijf in het buitenland. Tegenwoordig biedt Edufax de zogenaamde driefasenbegeleiding: van vertrek tot en met verblijf en vervolgens de terugkeer naar Nederland.
Variabele lespakketten	De Wereldschool verzorgt onderwijs aan leerlingen van drie tot achttien jaar. Ze kunnen alle vakken volgen of werken met deelpakketten, zoals Nederlands als aanvulling op het onderwijs van een internationale school.
aanvulling op IB-diploma	De ondersteuning van de Stichting IBID is bedoeld voor Nederlandstalige leerlingen in het buitenland, die daar een IB-diplomaprogramma volgen en graag Nederlands als moedertaal in hun lesprogramma willen opnemen. Een IB-diploma met Nederlands biedt in principe de garantie voor toelating tot een Nederlandse universiteit. Een aantal leerlingen kiest er na hun examen voor om aan een Nederlandse hogeschool of universiteit te gaan studeren.

Kwaliteit

Goede kwaliteit	Zowel de opbrengsten, als de onderwijspraktijk en kwaliteitszorg laten een positief beeld zien van de kwaliteit van het afstandsonderwijs. Edufax scoort op een indicator na allemaal voldoende. De Wereldschool scoort op alle indicatoren voldoende. Ook het onderwijs van IBID is van voldoende kwaliteit.
Interne evaluaties	De managers van Edufax en de Wereldschool zien zelf via hun kwaliteitszorg toe op het niveau en de ontwikkeling van hun onderwijs. Er worden regelmatig interne evaluaties uitgevoerd. IBID heeft een bestuur dat zich

door een directeur laat informeren over de stand van zaken in hun onderwijs. De kwaliteitscontroles worden sinds kort – op aanraden van de inspectie – vaker uitgevoerd.

Risico's

De risico's voor het afstandsonderwijs zijn klein. Bestuur, managers en personeel vormen een stabiele en goed georganiseerde groep, die de kwaliteit van hun onderwijs hoog in het vaandel hebben.

Weinig risico's

Kwaliteit Baccalauréat a Option Internationale (BOI)

Ten slotte is er nog een specifieke mogelijkheid tot het volgen van Nederlands onderwijs in het buitenland: het Baccalauréat a Option Internationale (BOI).

Kenmerken

Op twee reguliere scholen in Frankrijk (het Lycée International Saint Germain-en-Laye en het Lycée International Ferney-Voltaire) hebben Nederlandse en Vlaamse leerlingen de mogelijkheid om naast de gewone lessen onderwijs in hun eigen taal te volgen. Het gaat dan om vier uur Nederlandse taal- en letterkunde en twee à drie uur geschiedenis en aardrijkskunde per week, verzorgd door Nederlandse docenten.

Met het BOI kunnen de leerlingen eindexamen doen in deze onderdelen. Die worden vervolgens bijgeschreven op hun Franse diploma. Bij het samenstellen, afnemen en beoordelen van deze examenonderdelen werkt de Nederlandse onderwijsinspectie samen met de Franse en Vlaamse onderwijsinspectie.

Eindexamen in
Nederlandse vakken

Kwaliteit en risico's

Tot nu toe zijn alle leerlingen die in de loop der jaren hebben deelgenomen aan dit examen geslaagd en zijn er voor deze onderwijsvorm geen risico's te verwachten.

Weinig risico's

4 Kwaliteit behouden en verbeteren

Het onderzoek van de inspectie laat zien dat de kwaliteit van de meeste instellingen voor Nederlands onderwijs in het buitenland in orde is. Dat is een resultaat om trots op te zijn. De resultaten van het inspectieonderzoek kunnen ook handvatten bieden om de kwaliteit van het onderwijs te blijven behouden en verbeteren.

Eigentijds toezicht

De komende jaren zal de inspectie het onderwijs in Nederland en het buitenland blijven volgen, uitgaande van vier basale uitgangspunten:

- ◆ het bestuur is eindverantwoordelijk voor de kwaliteit van het onderwijs en legt verantwoording af aan ouders, leerkrachten en de inspectie;
- ◆ de inspectie vraagt jaarlijks de leerresultaten van de leerlingen op;
- ◆ eens in de vier jaar bezoekt de inspectie de school. Scholen met onvoldoende kwaliteit worden na twee jaar weer bezocht;
- ◆ het inspectietoezicht is zo ingericht dat besturen van scholen eenvoudig en digitaal gegevens aan kunnen leveren.

Als de kwaliteit van het onderwijs achterblijft, spreekt de inspectie het schoolbestuur daarop aan. Op de verbeteringen die het bestuur inzet, houdt de inspectie vervolgens intensief toezicht om ervoor te zorgen dat uiteindelijk iedere school onderwijs van voldoende niveau levert. Het invoeren van een leerlingvolgsysteem en het werken aan de kwaliteitszorg zijn hierin belangrijke factoren: doordat steeds meer scholen met het leerlingvolgsysteem zullen gaan werken, zal de kwaliteit van het onderwijs verder toenemen. Besturen, teams, ouders en leerlingen krijgen zo meer zicht op het onderwijs en op de onderdelen waar verbetering nodig is.

Waardevolle ondersteuning

Om als school in aanmerking te komen voor subsidie hanteert Stichting NOB subsidievoorwaarden, zoals het hebben van voldoende leerlingen, het beschikken over tenminste één bevoegde leraar, het realiseren van voldoende onderwijstijd en het werken met eigentijdse methodes. Scholen die na twee inspectieonderzoeken niet aan de basale kwaliteitseisen voldoen, lopen de kans hun subsidie te verliezen.

In de afgelopen jaren heeft Stichting NOB een belangrijke rol gespeeld bij de professionalisering van scholen en besturen door het bieden van ondersteuning en advies. Scholen weten Stichting NOB steeds vaker te vinden en beschouwen de ondersteuning als heel waardevol. Dat blijkt bijvoorbeeld uit de grote belangstelling van bestuurders en teams voor de bijscholingsconferentie, die jaarlijks door Stichting NOB wordt georganiseerd. De conferentiedagen zijn bij uitstek geschikt om ervaringen en leerpunten te delen met collega's en om nieuwe inzichten en contacten op te doen. Op de website van Stichting NOB is een schat aan informatie te vinden.

Sterke besturen

Goed functionerende besturen zijn belangrijk voor het realiseren van goed onderwijs. Besturen moeten zowel aan de inspectie als aan de ouders verantwoording af kunnen leggen over de kwaliteit van het onderwijs en over de manier waarop ze die kwaliteit bepalen. Met name dat laatste is voor veel besturen in het buitenland nieuw. Wat is nu goed onderwijs? Besturen dienen, meer dan voorheen, aan te geven aan welke eisen hun onderwijs moet voldoen. Als de hoofdlijnen helder zijn, kan de directeur van de school zorgen voor de concrete uitwerking daarvan.

In het kader van goede kwaliteitszorg is het ook van belang dat de directie regelmatig het bestuur op de hoogte brengt van knelpunten en verbeteringen. Sterke besturen leggen aan alle belanghebbenden verantwoording af over de sterke en zwakke punten in het onderwijs en over de geplande verbeteringen. Zo leveren ze een belangrijke bijdrage aan het realiseren van goed onderwijs. Een goede kwaliteitszorg werkt op deze manier ook preventief. Bovendien krijgen betrokkenen zo de gelegenheid om mee te denken over kwaliteitsverbeteringen.

Slimme teams

Een adequaat netwerk, zorgen voor professionalisering en het samenwerken met andere scholen (zowel in Nederland als in de eigen regio) zijn een belangrijke stimulans voor goed onderwijs. Uit de inspectieonderzoeken blijkt dat een aantal scholen in het buitenland geïsoleerd werkt. Dat geldt zowel voor het bestuur als voor de teams van de scholen.

Goede scholen daarentegen beschikken over een uitgebreid netwerk en maken regelmatig gebruik maken van de ondersteuningsmogelijkheden van Stichting NOB. Samenwerking, partnerschappen en professionele ondersteuning leveren belangrijke impulsen voor de kwaliteit van het onderwijs en zouden door iedere school moeten worden nagestreefd.

Betrokken ouders en leerlingen

Hoe blijven leerlingen betrokken bij het onderwijs? De betrokkenheid van leerlingen hangt voor een groot deel af van de competenties van de leraar. Door hun interesse aan te spreken en ze te motiveren met boeiende lessen en goede leermiddelen. Maar hoe zorg je voor betrokken ouders? Er blijken grote verschillen te bestaan tussen wat ouders van scholen verwachten en hoe ze hun kinderen ondersteunen. De betrokkenheid van ouders bij de school van hun kinderen verschilt het sterkst tussen ouders die voor kortere tijd in het buitenland verblijven en ouders die zich blijvend in het buitenland hebben gevestigd.

Dit laat meteen een specifieke moeilijkheid van NTC-scholen zien: op deze scholen zitten zowel kinderen die qua niveau bij willen blijven met het onderwijs in Nederland, als kinderen die Nederlands 'erbij' doen of zelfs als vreemde taal leren. Deze combinatie stelt complexe eisen aan het onderwijs. Goede scholen ondervangen dit probleem door een gericht aanbod te verzorgen, duidelijke doelen te stellen en regelmatig te toetsen. Ouders kunnen bijdragen aan goed onderwijs door betrokken te zijn bij de school en bij wat hun kinderen leren, iets wat makkelijker gaat als de school jaarlijks aangeeft wat kinderen moeten leren en op welk niveau.

Handreikingen voor scholen samengevat

- ◆ Creëer een breed netwerk
- ◆ Zorg voor professionalisering van teams en besturen
- ◆ Maak leerdoelen en onderwijsverbeterpunten inzichtelijk voor alle betrokkenen
- ◆ Zorg samen voor goed onderwijs door ouders bij de school te betrekken

5 Blik op de toekomst

Met de resultaten van het inspectieonderzoek is het voor het eerst mogelijk zicht te krijgen op het Nederlandse onderwijs wereldwijd. Op systematische wijze kunnen risico's in het werkveld in kaart gebracht worden. Ook kunnen verklaringen gevonden worden voor die situaties waarin de kwaliteit van het onderwijs tekort schiet. Besturen, scholen en ondersteunende instanties kunnen hieruit waardevolle lessen trekken voor de toekomst.

Het blijft belangrijk om niet alleen te zorgen voor een goed lesprogramma, maar ook voor kwaliteitszorg. Regelmatige toetsmomenten om het niveau van de leerlingen te kunnen bepalen en reflectie op de behaalde resultaten zijn belangrijk om keuzes in het beleid te kunnen verantwoorden én te kunnen bijsturen.

Technologische ontwikkelingen zullen het voor scholen makkelijker maken om leerresultaten te vergelijken en inzichtelijk te maken voor ouders en de inspectie. E-mail en internet maken het mogelijk om contacten te onderhouden met andere scholen. Digitale ontwikkelingen worden ook omarmd door Stichting NOB. Zij kunnen belangrijke ondersteuning bieden aan besturen door het publiceren van een digitaal bestuurshandboek en een digitale bibliotheek met voorbeelden van goede projecten en draaiboeken. Niet iedere school hoeft zelf het wiel uit te vinden; er is heel veel kennis aanwezig. Door die kennis en ervaring toegankelijk te maken en te blijven ontwikkelen kan een grote stap naar de toekomst worden gezet.

6 Nuttige adressen

- ◆ Stichting NOB
www.stichtingnob.nl
- ◆ Inspectie van het Onderwijs
www.onderwijsinspectie.nl
- ◆ Inspectierapport van een school
www.onderwijsinspectie.nl > Schoolwijzer

Colofon

Auteursrecht voorbehouden

Gehele of gedeeltelijke overneming of reproductie van de inhoud van deze uitgave op welke wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de auteursrechthebbende is verboden, behoudens de beperkingen bij de wet gesteld. Het verbod betreft ook gehele of gedeeltelijke bewerking.

Tekst

Mediamaal, Utrecht

Vormgeving

Blik grafisch ontwerp, Utrecht

Productie

Afdeling Communicatie, Inspectie van het Onderwijs

Drukwerk

Koninklijke De Swart, Den Haag

Uitgave

Inspectierapport 2009-02

maart 2009

Exemplaren van deze publicatie zijn telefonisch te bestellen bij de Postbus 51 Infolijn.

Postbus 51- nummer 22BR2009G002

ISBN: 978-90-8503-142-0

Telefoonnummer 0800 - 8051 (gratis),

elke werkdag van 8.00-20.00 uur

of via internet op www.postbus51.nl

Deze publicatie staat ook op internet:

www.onderwijsinspectie.nl